

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Capvt I. De officio confessarij, qua iudex est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

MARTINI DELRIO
SOCIETATIS IESV,
PRESBYTERI.

DE SQUISITIONVM
MAGICARVM.

LIBER VI.

Qui est.

DE OFFICIO CONFESSARII.

A

VVM duplicem personam gerat confessarius, iudicis & medici; facile intelligitur vtriusque munere fungi debere. iudicis quidem personam sustinet, quando confessiones excipit, tantum enim Dei vices gerit in ligando & absoluendo, Medici gerit non tum solummodo, sed etiam extra tribunal illud poli, quando consultitur, idque vel à reis, vel à læsis, vel à iustitiæ executoribus, & ministris vel deniq; ab alijs quibuslibet. De duplici hoc officio nunc nobis agendum.

CAPVT I.

De officio confessarij, qua iudex est.

D iudicem pertinet nosse delicta, & de illis in foro suo iudicare, vt ea cognoscat iudex, opere præcium fuerit

A

principio hic, quasi in tabella seu breuiulo, ante oculos ponere, quæ in quinque præcedentibus libris peccata, seu delicta, noster iudex debet animaduvertere & explorare, vt, cum necesse, reum iuuat interrogando.

B

SECTIO I.

X Primi, itaque, libri Prologo, discet, licere, examinare hæreticos, an sint etiam magi seu malefici.

Ex 1. & 2. cap. discet discernere superstitutionis & Magiæ species.

C

qui libri ratione magia, prohibiti sunt,
q. 1. quantum astrorum influxu: citra errorem positi trahi:
q. 2. vitare errores male Christianorum circa complexionis temperamentum.

q. 3. errores vitare circa vim imaginandi.

q. 4. Quid sentiendum de sanatione per aspectū, contactum, vocem, de saluatoribus, de gentilibus S. Pauli & S. Catharinæ, & similibus circumforaneis, & de curationibus militari- bus, &c. & quæ in hac re peccata interuenire soleant?

Ex cap. 4. discet. in

Princ. quæ peccata occurrant in Magia naturali & artificiali.

q. 1. Peccata sigillorum & characterum magicorū.

q. 2. Magorum fraudes de Numeris, & quid tribuendum illis,

q. 3. Quomodo peccetur credulitate & vsu incantationum?

q. 4. Quæ amuleta seu periapta licita, quæ non?

Ex cap. 5. discet.

Quæ in pirotechnia seu alchimia peccata reperiuntur, & quo se pacto cum alchimis confesarius gerere, & quæ illos debeat interrogare?

q. 5. & 4.

Ex libro Secundo discitur de quibus Magi sint examinandi.

1. De artis auctore, & efficiente causa quid sentiant? vt habes q. 2.

2. quos habeant libros? iuxta quaest. 3.

3. circa pactum, quas illi adhibuerint solemnitates? iuxta quaest. 4. precipue littera E. & hic an sint rebaptizati, &c.

A 4. circa effectus, an eos ediderint præstigiatorios? quia hoc est mendacium. vide q. 6. & 8.

5. An putauerint diabolum vera miracula facere posse? quia est error. vide quaest. 7.

6. an imagines sacras inhonorarint, conspuendo, verberando, trahendo, mergendo? vt q. 11.

B 7. an alteri pauperiem fecerint, vel damnum dederint. in bonis fortunæ? d. q. 11. & 12.

8. an thesauros arte magica quæsierint, aut aliter diuitias, honores, vel victoriam à dæmone expetierint? d. quaest. 12.

9. an incantarint animalia & quomodo? q. 13.

10. an cum bestijs rem habuerint? iuxta q. 14.

C 11. an cum dæmone corpus miscuerint, & quomodo? q. 15.

12. ad ad conuentus iuerint, & ibi fecerint, quæ fieri solere narrantur? quaest. 16. vbi & illud notandum aliquando non cum dæmonibus, sed extincto lumine, promiscue cum quouis vel quouis oblati, proximis sibi concubuerint, quod de Lamijs & maleficis Atrebatensibus anno 1459. narrat Meierus in Annal. Flandriæ, & de alijs alijs.

D 13. Quoad Lycanthropos: examinandi, an tibi dumtaxat tales videbantur, an etiam alijs? quia secundo casu adest semper pactum? iuxta q. 18.

14. an aliquibus vsi contra vulnera ac tormenta, & quibus? q. 21.

E 15. an conati animas euocare? an conuenerint de apparendo post mortem? vide q. 26.

16. an finxerint spectra? q. 27.

17. an spectris cultum aliquem exhibuerint, & quem, & qualibus? an pacti cum illis aliquid fuerint, an fami-

liaria colloquia superflua cum his habuerint? *nuxta q. 28.*

18. an procurauerint spectrorum apparitionem? *q. 29.*

19. an exorcismis vetitis vsus? quæ adhibuerit, & quam adhibitorum vim esse putarit? an habuerit dæmonem inclusum, vel includere sit conatus? an parendum habuerit, & sub quo pacto, quamdiu, ad quid, &c. *q. 30.*

Ex libro Tertio.

1. Interrogent, quæ sint instrumenta quibus vsæ? nam grauius subest peccatum vnguentis, eo quod solet præcedere antropofagia & infanticidium. *vide q. 1.*

2. an somnificum maleficium intulerint naturali medicamento, an vero accesserit sepulchri violatio, & cadaueris iniuria? & quem in finem? *q. 2.*

3. quibus philtis vsæ, an miscuerint sacramenta, aut alias res sacratas, & quas? *q. 3. sect. 2.*

4. an sic aliquem egerint in amentiam, occiderint, læserint? *d. sect. 2.*

5. an contra philtum sint vsi remedijs illicitis? an capiti illicito amore, læcerint quæ ex sua parte necessaria? *d. q. 3. sect. 3.* item quæ consilia dare possit tali amore irretitis? *ibid.*

6. ob quam causam philtum præbuerit, cælebs, an vt matrimonio iungeretur coniugata, an vt amorem mariti recuperaret: verique, an ad libidinem illicitam? *q. 3. sect. 2.* an odij, vel obliuionis maleficio vsus? item an incendijs? *sect. pen. & vlt.*

7. quid exillimarit de fascinatione, & an aliquem fascinarint: quibus vsi remedijs vel antidotis contra fascinationem? *q. 4. sect. 1.*

8. an cadauera laniarint, & quæ damna venenis intulerint? quo pacto illa

A damna viuentibus dederint? item an aliquid defoderint, cui sola remotione queat occurrere? *d. q. 1. sect. 2.*

9. *In sect. 3.* notet confessarius singula, vt norit distinguere in abortu, an nocuerint iam viuo, an ante animationem? item an sic distenderint prægnantem vera, an simulata prægnatione? quia priore casu accedit prolis periculum, item quoties hæc facta? denique in 3. casu, an propter hanc defecationem, sætus fame perierit, & quod &c.

B 10. Attendat qui homicidæ sint excommunicati? *sect. 4.* Interrogent an sagittariam exercuerit magus? an huiusmodi imagines confecerint, an baptizarint: & in quarum personarum interitum?

11. *sect. 5. & 6.* quos animi, corporive morbos intulerint?

C 12. *sect. 7.* an aliquos deuouerint? & qua imprecationis formula?

13. *sect. 8.* an maleficarint aliquem ligaminibus, & ad quod tempus? item an ad euitandum vel sanandum illud, aliquid superstitionis adhibuerint.

14. *Ex q. 5.* discet habere rationem personarum, quibus nocitum fuit. hinc enim atrocitas peccati crescit. nã cæteris paribus contra publicam personam peccatur grauius, quam contra priuatam, atrocissimum quoque est omnium, necare infantes nondum baptizatos.

D *Ex 6. & 7.* discet ob quæ peccata maxime, quis tradatur maleficis puniendus? quibus etiam abstinendum sit ijs, qui cupiunt esse tuti, vel liberari à maleficis.

E *Ex q. 8.* poterit confessarius proponere miseriam maleficorum, & peccati enormitatem.

Ex libri vero huius parte posteriore,
discere poterit.

1. Naturam vanæ obseruantia? q. 1.

q. 3.

2. quando, & quale sit peccatum?

quæst. 2.

3. modos præcipuos vanæ obseruantia, & ex eorum similitudine, quando in hoc peccatum quis ruerit? q. 4.

sect. 1.

4. de precibus & verbis sacræ scripturæ, de ieiunijs & alijs operibus bonis secundum te. sect. 2.

5. de ligaturis & periammatis. sect. 3.

6. de obseruatione omnium. sect. 4.

7. de strenis initio anni. sect. 5.

8. quando liceat obseruare dies, quando non. sect. 6.

9. quæ sint licita media sanandorum morborum, & quæ non, & de militari vulnerum curatione. sect. 7.

10. fundamenta vanarum obseruationum quæ adhibentur ex S. S. & c. refutata. Quod est necessarium scitu, vt idiotis possit persuaderi, esse impia illa, quæ habent pro pijs. sect. 8.

De formula, si Deus

incarnatus, & c.

Dæmonum ministerio an ad bonum liceat uti.

De rythmo seu versu.

De ritibus & caremonijs quæ adhibentur.

De dubio in quo benignior sequenda sit interpretatio, tam de dubio personæ, quæ rei.

11. Ex formulis positis, in sect. 9. futurum ei non difficile iudicium ferre: de cæteris, quæ sunt innumeræ, & in singulis locis diuersæ, sed in ipsa ratione formali superstitionis conueniunt.

Ex libro Quarto.

1. Discet naturam prophetiæ, & quando sit peccatum prophetæ, non credere inspirationi. cap. 1. quæst. 1. & 2.

2. Quibus instructum esse oporteat ad dandum consilium in reuelationibus? qui abusus & errata hinc possint accidere ex parte confessarij: quæ ex parte habentis reuelationem? quomodo fraudes & peccata huiusmodi deprehendantur? de scrutanda intentione? q. 3.

3. Regula discet ad cognoscendum quando peccent astrologi & similes diuinatores. quando fors, omen, vel signi petitio sit licita. c. 2. q. 3.

4. Qualiter peccent diuinatione videntes, & quæ excusent vel minuant peccatum. q. 4.

5. Quale peccatum sit oracula dæmonum consulere? q. 6. sect. 1.

6. In necromantia quibus vsæ medijs seu instrumentis, quorum ratione potest accedere infanticidium, & similia peccata. sect. 2.

Ex seqq. sectionibus, discet species diuinationis cum pacto expresso. In specie quoque illarum vltima de oculi excussione, nota incidere in obligationem restituendi, ratione damni iniuste illati.

8. in q. 7. discet varias species pacti impliciti: ex quibus poterit decidere casus similes, vt de saltantibus per pyras, de asseruantibus, & uirior, de ferentibus amethystum vt somnient, de offerentibus candelâ S. Antonio vt furẽ indicet, & in quibusdam potest accedere obligatio famæ restituendæ, vt in Parthenomantia.

9. quomodo liceat niti omnibus prodigijs & portentis? quando peccetur in huiusmodi obseruandis section. 2.

Yyyyy 2

116. Quan-

10. Quanto fit fors diuinatoria & prohibita? maxime de illa quæ fit per inspectionem libri sacri. *sect. 3.*
11. Ad naturam peccati huius intelligendam plane necessaria est. *sect. 4.*
12. Discet peccata astrologorum, Genethliacorum, & cæterorum iudiciorum etiam medicorum & chirurgorum. *c. 3. q. 1.*
13. Quæ liceat diuinare ex elementis & mixtis insensibilibus, vt cometis, halonibus, &c. quæ non? *q. 2.*
14. Quid liceat medicis diuinare? *quæst. 3.*
15. Quando peccent physiognomi? *quæst. 4.*
16. Quale peccatum fit. chiromantia? *quæst. 5.*
17. Quæ somnia licet obseruare & interpretationem quærere? *quæst. 6.* In fine quæstionis habebit exemplum faciendæ in similibus disquisitionis.
18. Quæ occurrant hodie peccata in sorte diuisoria, & quibus fit licita? *c. 4. quæst. 1.*
19. Quæ peccata contingant in contractu fortis, quem vocant olla seu Lotheriæ? quæ quoad venditorem, quæ quoad emptores, quæ quoad ministros seu assidentes, quæ quoad remp. vel Principem? *q. 2.*
20. Quæ peccata sint canonicæ purgationis: an quis eam cum mendacio vsurpauit? *q. 3.*
21. An vlus sit vulgaribus purgationibus interroget: tam subeundo quam exigendo. Notet quæ dicta de prouocatione ad diuinum iudicium, quomodo in ea peccetur: item de duello publico & priuato propter adiunctam excommunicationem: & notet quæ ad explicationem censuræ illius hic addita, *sect. 1. & 2.*
- A 22. De peccatis purgationum variarum per ignem. *s. & 3.*
23. Peccata probationis aquæ frigidæ vel feruentis. *sect. 4.*
24. Discet, cur & quomodo peccet iudex probatione illa vulgari, qua sagæ in aquam proiectæ creduntur supernatæ: & quid respondendum nitentibus. consuetudine seu corruptela quorundam iudicum? *q. 5.*
- B 25. Notet quæ hîc dicuntur, vt communia omnibus vulgaribus purgationibus.
26. Item notet, quæ de excusatione ex capite ignorantie aliquando iudices prætexunt: vt sciat quando bona intentio excusationem illis præbeat, quædo vero non præbeat.
- C 27. Item quale sit peccatum error sine dolo?
28. Peccare iudices, qui semota lege & ratione, arbitrij liberam plenitudinem sequuntur: & quomodo omnis iudex legi subiectus? *sect. 2. litt. I.*
29. Peccare quando canonibus non obtemperant? *sect. 3.*
30. Quando liceat signum petere? & quæ fides requisita ad editionem miraculorum?
- D 31. Quomodo peccet torquens vel damnans eum, cui hæc purgatio fuit adhibita? *d. sect. 3.*
32. De peccato purgantis per pondera & lancem? *q. 6.*
33. De peccato purgantis per crucem.
34. Peccata in quibusdam alijs generibus, quæ rariora. *ibid.*
- E
- Ex libro Quinto, discet.*
1. Quando iudex peccet arbitrando temere circa criminis grauitatem?
2. Quando peccet minuendo vel augendo pœnam legis?

3. Quem iuris ordinem contemnen-
do iudex peccet? *sect. 1.*

4. Quomodo peccet in inquisitione? 1. circa corpus delicti. 2. ratione accusationis præcedentis. 3. in forma inquisitionis. 4. quoad præcedentia indicia. 5. quoad famam præcedentem. 6. quoad absolutionem præcedentem. 7. quoad transactionem. 8. quoad gratiam Principis. *sect. 2.*

5. Discet de indicijs, quæ vix præcipuorum? 2. quod iudex teneatur aliquando ad damnorum restitutionem, si non interrogavit de socijs. 3. quando propterea reo deneganda sit absolutio? 4. alia in hac re tam rei quam iudicis peccata. 5. peccata iudicis ex defectu indiciorum ad torturam sufficientium. 6. quomodo distinguenda iactantia à minis? 7. quod mens scrutanda in minantis æquiuoca locutione. *sect. 3.*

6. *sect. 4.* Docet vim minus certorum indiciorum, 2. quod ex non impedito damno iudex teneatur restituere. 3. Peccari in fortiorum defensione, fauore, patrocinio & occultatione. 4. qui mortaliter peccent non defendendo. 5. qui teneantur restituere.

7. Discet multiplices abusus iudicum in receptione testium. *sect. 5.*

8. Peccata acculatorum, & onus restituendi. *sect. 6.*

9. Varia peccata in reis comprehendendis, carcerandis, & postea ibi asseruandis. *sect. 7.*

10. Multa graua peccata circa modum torturæ, in quantitate & qualitate. *sect. 8.*

11. Quosdam ritus superstitiosos contra maleficium (vt vocant vulgò) Taciturnitatis. *sect. 9.*

12. Peccare iudices qui mendacio, doloue reum decipiunt. *sect. 10.*

A 13. Quando iudex peccet condemnando reum ex sua confessione. *sect. 11.*

14. Quomodo discernendæ suspicio, opinio, & præsumptio.

15. Cui possit iniungi abiuratio, & quo pacto is ad eam inuitus adigi possit? *sect. 12.*

16. Varia, in quibus iudices circa canonicam purgationem queant peccare. *sect. 13.*

17. Quomodo iudex peccet, interdum etiam cum onere restituendi, eò quòd cum deberet absolute absolueret, tantum absoluit reum à iudicij instantia? *sect. 14.*

18. Quomodo qualificanda sortilegia? item quæ sint hæreticalia, quæ non: & proinde, quibus excommunicatio accedat? *sect. 15.*

19. Quando iudex peccet in pænæ irrogatione? *sect. 16.*

20. Peccata quædam propria Sacerdotum & clericorum in hac materia, de quibus illi interrogandi. *ibid.*

21. Quando iudex remittens pœnam teneatur ad restitutionem, & peccet? *ibidem.*

22. Peccatum legentium vel retinentium libros Magicos. *sect. 17.*

23. An præbenda maleficis ad mortem damnatis Eucharistia: & vnctio, & quid in Eucharistia præbenda sit obseruandum. *sect. 18.*

24. Peccetne iudex sepulturam denegando. *sect. 19.*

25. Peccatum eorum, qui subministrant instrumenta necis, vt reus euadat pœnam publicam. *ibidem.*

SECTIO II.

De sigillo confessionis in hac materia.

Hanc sectionem addo, propter quorundam confessariorum simplicitatem, & quorundam Iudicū temeritatem atq; malitiam; qui, quantum possunt, conantur ex confessarijs, directè, indirectè; tum ante rei mortem, tum post eam, exculpere; num reus fuerit peccati illius conscius. Adeò vt alicubi audiverim solitos quodā loco confessarios à iudice post latam sententiam mortis in reum interrogari; sitne iuste dānatus reus? necne? & religioſos quosdam, eo quod hanc iudicium iniquam importunitatem, vt sacrilegam, graui oratione repressissent, imposterum ad reos audicendos vocari desijſſe. Notandum primò sigillum confessionis vim æqualem habere in omni crimine, etiam maxime enormi; vt in crimine læsæ Maiestatis humanæ, & hæresis; a vnde patet falsum & erroneum esse versiculum illum vulgarem?

Est hæresis crimen, quod nec confessio celat.

Notandum secundò, ex communi sententia, seruandum sigillum, vt ante rei mortē, sic & eo mortuo, quia moriendo ius famæ suæ non amisit; nec confessio eius propterea minus confessio esse capit, quam prius. Notandum tertio, Doctores quando concedunt veniam detegendi, seu narrandi aliqua accepta in confessione; nunquam loqui de expressione delicti in specie, vel personæ nominatione; sed omnes tantum agere de quadam generali reuelatione delicti, sic facta, vt per eam nequeat ad personarum cognitionem deueniri. *b* Notandum 4. aliud esse, si agatur de delicto committendo, aliud si de iam commisso.

A Quoad delictum commissum; in primis est sententia quorundam, quæ communis videtur Canonistarum, & posse Sacerdotem delictum iam commissum reuelare, quod non in Sacramento pœnitentiæ; sed extra illud; sub promissione secreti & sigilli confessionis acceptis; immò, si in testem producatur, debere illud reuelare in iudicio; hæc sententia rejicitur ab alijs, & volentibus veram esse de crimine committendo non de crimine commisso, probabilem puto vtramque, sed posteriorem esse tutiorem: in rigore quidem, qui se obligat sub secreto tali æquè se obligat quoad commissā & committenda; sed censetur Ecclesia propter publicum bonum, velle irritare promissionem illam, quoad crimen committendū; qui fauor boni publici cessat ordinariè, quoad crimen commissum, ideo si graue damnum inferretur celtatione illius criminis commissi; teneri tum quoque illud sic reuelari fatentur Menoch. & Farinacius, doctriſ. duo Iurisconsulti. Sanè promissio illa sub secreto sigilli facere nequit, vt quod sigillum non est, id tale fiat: sed obligat solummodo more promissionum aliarum de secreto seruando: quarum vis se in detrimentum reip. contra æquum & bonum nequit porrigere. Quoad delicta committenda; quando quis non vult abstinere aut se emendare, sed crimen statuit perficere, fuere nonnulli Iurista, qui censuerint, ea posse à confessario reuelari. hæc sententia periculosa est, & retrahit homines à confessione.

E Excusari possent auctores eius, si dūtaxat locuti foront, de eo qui specie contentis accederet, reuera tamen non haberet animum confitendi, sed vel consilij petendi tantum, vel decipiendi confessarium, aut pertrahendi

Gign. de crim. af. Mail. rub. qu. ccus. p. f. 18. Ant. abr. l. 7. oncl. vi. 17. Al. er. tin. de cog. of. end. af. rti. Ca. hol. q. 27. co. & Ric. in 4. 21.

b Sic post Angel. Al. betr. Gigas & Gabrielum

in socie-

in societatem criminis; tunc enim non est verum sigillum, nec res sub sigillo credita. Quod si quis animo confitendi accederet, seque clauibus subiiciendi, & absolutionem consequendi, & sic confessionis sigillo rem subiceret: sequenda omnino communis opinio contraria, quæ pluribus iuristis & Theologis placuit, non esse tum licitum detegere, ne reipubl. quidem proditionem. *f* Hanc sententiam limitant, primò quoad veram relationem: volunt enim posse Sacerdotem tunc ipsos confitentes diligenter monere, vt abstineant, & obuiant, tum etiam monere magistratus, & Episcopum, vt super gregem suum vigilent, ciuitatem custodiant, & similia, quibus & malo subueniatur, & confessio non reueletur. *g* 2. limitant, si penitens habeat socios complices, & ipse quidem poeniteat, & emendationem spondeat; indicat tamen adhuc esse periculum, ne per complices, ipso desistente, scelus committatur: tunc enim putant, vt occurratur damno futuro, posse Sacerdotem reuelare delictum futurum, etiam confitente non consentiente. *h* 3. limitant multi. Iuristæ si poeniteat poenitentem, & velit se emendare ac desistere; quod si nolit desistere, nec obuiare vt potest, sed perficere mauult; tunc inquit non teneri sacerdotem ad sigillum, quæ putatur communior sententia canonistarum, i fundamentum eorum est, quia non putant hanc esse veram confessionem, nec sigillo hic locum esse.

Sed falluntur, quia vera confessio est, si animum accedentis & confitentis consideres; licet non sit perfecta confessio & valida. Et ad hoc, vt quis sigilli secreto legitur, nihil necesse est (quod bene docuit Nauarrus) confessionem esse perfectam & validam, si

hoc enim requireretur, quanta quælo porta panderetur malis Sacerdotibus, ad reuelanda secreta: quibus sufficeret minima aliqua causa denegandæ absolutionis: sed satis est, si poenitens animo accedat confitendi, seque clauibus subiiciendi, vt absolutionem consequatur, & cum hoc animo sincere peccata narret, ac numeratò promat; nihil quod meminerit, sitque dicendum, prætermittens spontè suâ: obligatus enim hoc ipso manet Sacerdos ad sigillum seruandum: nec æquitas aut religio sacramenti huius patitur, vt qui fidem habuit, suaque arcana credidit confessario, vlla ex causa decipiatur, sunt enim permulti, qui licet animo sint satis præparato & forti ad confitendum; infirmiores tamen adhuc se putant, quam vt queant abstinere, & imaginaria quadam necessitate se trahi, raptarique ad perficiendum putant: quod dolent tamen se nõ penitus abominari, & à Deo postulant vires roborque sibi ad hoc præstari; & ignosci infirmitati suæ. Quare tertia hæc limitatio merito à Theologis, plerisque hodie exploditur: & miror Farinacium eam amplexum: cum rectè D. Thom. paulò antè fuerit secutus.

Quoad 2. limitationem, simul & primam, dependent à quæstione 5. Sacerdos possit vt aliquando scientia, ex confessione parata, saltem ad gubernationem, & mala imminencia auertenda? verbi gratia, confitetur maleficus se vel alium posuisse puluerem, vel quid aliud sub tali limine; & nisi tollantur, domum comburendam, Principem interiturum, quotquot vrbem ingredientur, egredienturque in magnam perniciem aut periculum venturos. Quia in quæstione consentiunt omnes terè DD. paucis exceptis, licere seruata

opin. verif
sacerdos
nõ potest
reuelare.

circum-

citant
multos
Sotus de
rat. fecr.
regendi
m. mbr. 3.
q. 3. Na
uar. in d.
c. Sacer
dos n. 14.
& seqq.
5. & est
omnium
illorum
quos ci
tat. l. r. d.
b. n. 5. 1. &
p. r. e. c. a. r.
Tolet. i.
Cum Ca
sum &
Emanue
is saa i.
Aphorif.
quod l. 8.
q. 29. & 31.

circumſpectione, vt nec directe, nec indirecte ad ſuſpicionem peccati confitentis quiſquam deueniat. *a* Sed probabilior eſt contraria ſententia, & tutior, & magis conſentanea religioni ac reuerentiæ huic Sacramento debita; quàm tenuiſſe videtur Henricus Gandenſis. *b* Tutioſorem dixi, quia vt illa contraria practicetur ſine periculo, tantà & tam multiplici eſt opus circumſpectione, vt difficile ſit plerumque eam ſeruantem non incidere in ſigilli violationem. 2. quia fauet ipſi Sacramento, cum inuitet ad illud ipſa ſilentij & arcani neceſſitate, & ſecuritate, ac libertate confitentium. 3. quia S. D. N. Clemens VIII. ann. 1592. die 26. Maij, decreto quodam, præcepit ſuperioribus regularium, vt diligentiffimè caueant, ne notitia de peccatis in confeſſione habita ad exteriorem gubernationem vtantur. Quæ ſanctio etſi liget duntaxat eos, ad quos ſcripta; factis tamen indicat Pontifici Maxim. magis probari eam ſententiam; quæ vult ita prorfus ſe confeſſarios gerere, ac ſi in confeſſione nihil penitus audiuiſſent; ſibi que perſuadere, nullatenus humanarum rerum regimen ab hoc Sacramento dependere, vt quod ab eo quam longiſſime diſtat. Cum tamen hæc prohibitio in iſto caſu ſit iuris humani & periculum à republica, vel proximis; cum citra damnum tuum, & ſigilli violationem queas propulſare, ſit iuris diuini; haud dubiè caſus poſſet incidere, quo quis teneretur hac ſcientia ad malum, quemadmodum diximus propulſandum auertendumque vti, præfertim cum ſententia illa communis ſit probabilis, & nullum ius humanum valeat impedire, ne quis cum neceſſitas poſtulat, ad malum ingens impediendū, ſententiã probabili vtatur.

A Et hoc caſu admitti poſſet prima illa limitatio; ſed & 2. ſi per omnia proficiatur, & caueatur ſigilli integritati. Nec enim putandum, Pontificem de huiusmodi extraordinarijs planè caſibus agere voluiſſe; qui in religioſis congregationibus vix vnquam eueniunt.

Ex hac autem ſententia illud ſequitur; ſi Petrus magus mihi confitens inter circumſtantias peccati complicem indicarit; iſque mox mihi quoque confiteatur, ſed peccatum illud ſibi cum Petro commune reticeat; non poſſe me hac ſcientia vtī, ad illum de hoc peccato examinandum; ſed tantum poſſe me in genere inueſtigare; num ſit aliud, quod conſcientiam eius grauet, & perſiſtentem in ſilentio, teneri me ſimpliciter abſoluere. Sequitur ſecundo, Non poſſe Sacerdotem ne metu quidem mortis propoſito cuiquam hoc crimen reuelare, & poſſe eo caſu dicere neſcire ſeſe, nec de tali peccato ſe quidquam audiuiſſe, quia reuera non ſcit, nec audiuit, vt homo, ſeu vt pars rei publi.

B Immo ſi mente ſubintelligat, (ſcilicet, vt poſſim reuelare) poſſet dicere ſe hoc in confeſſione non audiuiſſe, vel reum ſibi hoc confeſſum non fuiſſe; & hæc omnia poſſet iuramento confirmare. *e* Nec poteſt ad reuelandum Sacerdos à quoquam cogi, ne à Papa quidem; multò minus à quouis alio, vt ſeſe docent Auguſtin. Berouſ & Hieronym. *f* Quod ſi iudex inueniſſet peccatum malefici ſcripto commendatum; vt id confiteretur; vel ab aliquo auſcultante pœnitentem, vel à ſacrilego Sacerdote ſigilli violatore id intellexiſſet; non poſſet iudex hiſ reſtibus, nec illi ſchedulæ, nec ipſi Sacerdoti credere, nec propterea reum capere, vel torquere: immo etiam ſi

iam il-

Masc. d.o
peris l. 2.
conc. 377
n. 1. & 3.
Men. l. 1.
de prae-
sumpt. q.
89. n. 26.
& 27.
h. est com-
munis. vi
de Socum
in 4. d. 18.
q. 4. 25.
1 Sch. in 4.
d. 18. & 11.
in c. Mat-
thaeus. de
Simonia.
& in ca. si
gnificasti
de adulter.
Fari. sup.
n. 111.

iam illum condemnasset testibus con-
uictum : & postea intelligeret totam
delationem vel accusationem ortam ex
figilli violatione, deberet damnatum
absolvere & dimittere h.

Duo denique sunt casus, soli, qui-
bus liceat reuelare in confessione au-
dita, *primus est*, quando poenitens Sa-
cerdoti licentiam reuelandi concel-
sit, consentiunt in hanc Theologii, &
Iuristae propter text. clarum, in cap.
significasti de adulter : quia licet poeni-
tenti renuntiare iuri in fauorem suum
introducitur. Quidam tamen requi-
runt, vt haec licentia detur extra con-
fessionem, & rursus tunc reus narret
suum peccatum. Sed hoc non est ne-
cessarium, vt melius caeteri censent,
nam si extra confessionem iterum ei
narret: iam poterit ex alio capite re-
ferre, nempe iuxta limitationem se-
quentem. Deinde quid interest, di-
catne in confessione, do tibi licen-
tiam, hoc quod modo narraui reuelan-
di: an post confessionem hoc di-
cat, & iterum narret? Veriores er-
go conditiones sunt, 1. non sufficere
rati habitationem, neque licentiam in-
terpretatiuam, vel implicitam, sed re-
quiri explicitam & expressam. 2. de-
bere eam esse mere liberam & nulla-
tenus coactam. 3. debere subesse cau-
sam iustam & magni momenti: vt pu-
ta boni publici, aut corporalis vel spi-
ritualis boni poenitentis. Nam loco vel
ex causa leui reuelare, etiam habita
permissione contentis, sacrilegium
foret.

Sacerdoti vero, dicenti se licentiam
a poenitente habuisse, non semper cre-
dendum: sed duntaxat, si & ipse bo-
nae sit famae, & iureiurando id con-
firmet, & poenitens ei non contradic-
cat. m

Secundus casus est, si sacerdos idem

A aliunde, seu alia via, extra confesio-
nem, ante vel post eam, rescuerit:
quem admittunt, in delictis commit-
tendis, Abbas & alij: n sed idem in co-
missis censent communiter Theolo-
gi, & ratio efficax id persuadet, nec e-
nim per confessionem sacerdos amit-
tit ius quod ante habebat: neque id
quod postea aliunde illi comparatum.
Quod si amitteret, confessio verge-
ret in damnum publicum, nam frau-
dibus patrocinaretur, & iudicia euer-
teret, verbi gratia, si quis, coram duo-
bus Sacerdotibus tantum, maleficium
commisisset, & postea vtrique confite-
retur. iste enim tum nec deferri nec
accusari a quoquam posset: quod,
quam sit reip. perniciosum: nemo non
intelligit. Cauendum tamen Sacer-
doti, ne hac licentia vtatur, nisi in re
grauissima: nam facile scandalum se-
queretur, si frequenter & in leuibus
rebus ea vteretur: item cauendum, ne
quid amplius dicat, quam quod extra
confessionem cognouit. Sacerdoti ve-
ro dicenti se extra confessionem id re-
sciuisse non credi, nisi id probet, & si
non probat, extra ordinem punien-
dum arbitrio iudicis, communiter cen-
sent Canonistae p, sed hoc arbitror de
sacerdote malae famae intelligendum.

B
C
D
E
Nam in eo qui bonae famae est, puta-
rim sufficere iusjurandum probatio-
ne, si testes desint: cur enim non hic
sufficiat, quod in priore casu sufficere
fatentur?

Denique, extra hos casus licitos, sa-
cerdos reuelando violans sigilli (quod
ex iure diuino positiuo fluxit) secre-
tum, hodie deponendus, & in carce-
rem perpetuum monasterij cuiuspiam
detrudendus est. vide Conc. Later. c. 2.
&c. omnis de pan. & remiss. & Farin.
pract. crim. q. 51. numer. 93. aliquando
tales iulsi fuere a Pontificibus degra-

vide Au-
gust. de
Ancona
ad Angel.
vbi supr.
& Fari-
nac. supr.
D. Bona
l. 21. art. 2
13. Palud
b. q. 3. a.
Socus d
8. q. 4.
rt. 6.
Nau. in d.
Sacer-
dos n. 161

Nauar.
& alij
quos se-
quuntur
Mascard.
sup. n. 5. &
6. & Farin
sup. n. 108

dari & pœna mortis affici, & merito, exemplum ponit Felicianus *lib. de grad. cap. 14.*

SECTIO III.

De modo Confessionis.

Ræter ea quæ communia sunt in hoc crimine & in cæteris, peculiariter obseruare oportet confessarium nonnulla. Quædam pertinent ad interrogatoria: quædam ad præparationem animi: quædam ad obligationem restituendi: quædam ad absolutionem impertiendam.

Quo ad interrogatoria, multa fuerunt à me dicta, *sect. 1.* his adde primo quod quia sagæ vix vnquam faciunt integram confessionem, id quæ demoni promittunt: rogandæ sunt de hac re, & sacrilegæ leu mutilatæ confessiones omnes repetendæ: deinde vt tunc omnia prodant, inducendæ bonis rationibus, vt velint: & interrogatorijs illis *sect. 1.* iuuandæ, vt possint. Interrogandæ quoque, an ex animo renunciarint fidei, nam tunc est apostasia, an aliquid animo crediderint contra fidem? tunc est hæresis. an abusæ rebus sacris? & est sacrilegium. an diabolum adorauerint, siue in specie aliqua visibilem, siue quem non videbant (vt testatur Meierus de sagis Atrebatensibus anno 1459.) item quamdiu in hoc crimine hæserint, an aliquando animo poenituerint, &c. propter volitiones eiusdem criminis diuersas & earum interpellationes. 3. interrogandæ sunt, an adhuc retineant libros aut alia magica instrumenta: quia retentis illis absolui nequeunt. 4. vtrum alios

A talia docuerint aut seduxerint: quia non debent absolui, nisi quantum in se est est conuertere illos conentur, & si conuerti noluerint, eos ad superiores magistratumve deferant, aut accusent. Si tamen confessio fiat in articulo mortis, sufficet tum, qui præsentis fuerint in genere monere & hortari, vt à deceptione & hæresi tali recedat, sibi que in posterum caueant, &c. 5. videndum, vt occasiones relabendi euitentur, & tollantur, verbi gratia, si habitat, vel versatur inter maleficos, quando fieri potest, loci mutatio, & separatio iniungenda. 6. interrogandæ diligenter de veritate confessionis iudiciariæ, hortandæ, si cuncta vera, quæ dixerunt, ne mutant, sed veritatem tueantur, si falsa, vt retractent: si quos innocentes (vt fit non raro) detulerint, eos exculpent: si quos noxios complices sciant non emendatos, eos deferant iudici: neque ex hac generali admonitione irregularitatis periculum est.

Quoad animi præparationem, magna in hoc crimine confessarijs se difficultas offert. In primis cauendum puto iudicibus, ne reis mortis sententiam per quosuis denuncient, deligendi potius viri pij & prudentes, qui hoc indicent verbis prudentibus, & simul adhortentur ad bonam & seriam præparationem: docet autem, in hoc maxime crimine, experientia, non expedire eos, qui confessarij sunt futuri, ante sententiæ pronunciationem ad reos accedere, vt eorum confessionem excipiant: vix enim verum fatentur, dum sibi timent à delatione: item docet eadem experientia, non esse vtile immo sæpius noxium esse, si ipsemet confessarius mortis sententiâ reo intimet. sic enim à tali nuncio vt plurimum abhorrent, vt raro postmo-

dum

dum rectas & synceras admonitiones in animum admittant. Illud quoque memini à me quæsitum aliquando: *An dum in tormentis reus versatur, liceat vel expediat, quæstioni confessarium interesse*: scio id latrunculos à sacerdotibus aliquando petere: sed, impudentiores illi, an imprudentiores isti qui faciunt, nescio. abusus est certe, propter irregularitatis multa quæ se hic ingerunt pericula. quæ ibi necessitas confessarij? immo quæ utilitas? hortetur ad silentium? causa est cruciatus augendi. hortetur ad confessionem veritatis? mortis sententiam accelerat. absit potius, & fugiat à tam acerbo & ferali spectaculo sacerdos: seque contaminari putet. si propior adiistat, & oculis hauriat hanc carnificinam. Et aperte id prohibitum in conc. Antifiodorenticanon. 33. *non licet Presbytero neo Diacono ad trepalium, ubi rei torquentur stare.* ubi noua vox trepalium. ut puto de equuleo. Nihilominus fateor illud utile futurum, si in vicino quopiam cubiculo sit, ut, si in mortis periculum reus incideret, iuari possit celeriter, & deficienti venire suppetias. Morienti adesse confessarium necesse est, propter diaboli insidias, qui calcaneo insidiatur, hoc est ultimo vitæ humanæ actui. Hæc quæri audio: num liceat à iudice petere: ut, si reus viuus rogo tradendus sit exurendus, aculus pulueris p. ttori appendatur, acceler. nda mortis gratia, vel, cum, appensus est, à carnisue, ut ignem illi admoueat: vel à iudice, ut strangulari iubeat eum, qui lento igne consumitur? vulgus Doctorum talem putat incidere in irregularitatis notam. Si incidere foret ea, quam vocant, *ob defectum lenitatis*. at mihi hic lenitas exuberare videtur potius, quam deesse

A & opus meritorium puto, quodque non sacerdotem modo, sed & quemuis Prælatum deceat maximè, non tam mors acceleratur, quam cruciatuum finis acceritur, moriturus ille certo: agitur, ne per tot supplicia. Sed ad confessionem reuertamur.

In contritione procuranda, hoc opus hic labor est, non ex parte Dei, sed ex parte ipsius malefici, quem ordinarie duo impediunt, error, & metus. Error quidem multiplex. Nam postquam captæ sunt maleficæ, ut ipsemet sæpe falsæ, tunc diabolus (verba sunt Grilandi a) nihil aliud satagit, nec laborat in alio, nisi in persuadendo, ut persistant in sententia, & vsque in vitæ finem perseuerent. Adducantur licet in supplicij locum, ignisque succendatur, se illarum corpora & laqueo, & flammis palam erepturum, facturumque, ut ex flammarum contactu nullum dolorem percipiant. Quod si mori illas contingat incendio, mortem illam cruciatus expertem fore: migraturas ex huius vitæ miseris absque supplicij sensu, ut in futuræ vitæ beatitudinem transferantur, illic eas dæmonibus similes fore: eodem robore, scientia, diuitijs, potentia, voluptate, quibus ipse dæmon potitur ac pollet, donandas. Sic mendax decipit. Alius error est, quia persuadet impossibile esse ipsis ad Deum conuerti, & veniam consequi peccatorum, propter pactum secum inicum, & Dei abnegationem, aliaque quibus se contaminarunt scelera nefandissima. Sic illas dum vel desperatione deijcit, vel spe lætat & extollit, sæper conatur obdurare: ut cuncta negent, respuant confiteri, non relapsant, nihil pœniteat deliquisse. Hic in præptu Sacerdos habeat, & sacræ scripturæ testimonia, & Patrum sententias, & exempla omnis

de forti leg. q. 9. n. 9.

æui: quibus elare demonstret utroque
dæmonem mentiri: serio conuersos
nunquam à Deo reiçi: nihil eorum,
quæ pollicetur, iactatorem illum præ-
stare posse, neque si possit velle. Gra-
uitatem quoque criminis poterit pro-
ponere: ex circumstantijs hærelis, ido-
latria, Apostasiæ, homicidij, patri-
cidij, rapinæ, Sodomix, & sacrilegij.
Impœnitentiæ vero istius lignum i-
dem Grillandus b. maxime quoad
mulieres, certum esse dicit: si lacry-
mas nullas emittant, cum tamen fie-
re, gemere, suspirareque videantur, &
omni conatu lachrymari conentur.
Hanc ipse cum alijs Iurisperconsultis ve-
rissimam notam putat, qua constet
eas non vere, sed fiçte tantum pœni-
tere, cuius rei, cum videat se rationem
nullam naturalem idoneam reddere
posse, confugit ad supernaturalem,
vultque id fieri à diuina prouidentia
in pœnitentiæ fauorem. Censent itaq;
Grillandus & socij: si saga lacryme-
tur, vere illam pœnitere ex animo: si
non lacrymetur, fingere pœnitenti-
am. Nunquam iudici auctor fuerim
huic coniecturæ inniti, vt certæ vel
idoneæ. Nam experientia illa, quam
ex aliquibus ait Grillandus se collegis-
se, fallax est & incerta. tum quia
nonnumquam ipsa doloris magnitudo
lacrymas deficcet, & plane tollat, iuxta
illud orchestrix a.

Sene. in
Oed. v. 37

*Fletuq; acerbo funera & quæstu
carent:*

*Quin ista tanti pernicax clades
mali*

*Siccant oculos, quodq; in extre-
mis solet,*

Periere lacryma.

in Thy

Solet ait, & verum est. Iam ex ad-
uerso sæpe præ lætitiâ quidam lacry-
mantur, iuxta illud eiusdem b.

A
*Subitos fundunt.
Oculi fletus: nec causa subest.
Dolor an metus est? an habet la-
crymas
Magna voluptas?*

B
Nec iuuant illum argumenta à Ca-
nonibus petita, quibus tantum proba-
tur lacrymas esse signum pœnitenti-
æ, & nûbis mæstæ animi obli-
denti profluuium: lacrymis quoque pec-
cata dilui, & fœditatem animo elui:
quæ vt verissima sunt, ita minime pro-
bant: nullum pœnitere, nisi & lacry-
metur, quidam sunt tam duro vultu,
tam sicco cerebro, vt lacrymari nẽ-
sciant, etiam pueri, possunt ergo mu-
lieres quoque tales reperiri. Nam pue-
ri non minus humidi, non minus ad
lacrymas faciles, quam illæ. Accedit
quod I. C. isti non satis inter se con-
cordes, disident ab inuicem, quidam
à seipsis. Aliquando scribunt defectum
lacrymarum esse indicium ipsius ma-
leficij, nam maleficas esse, quæ non la-
crymentur: at Grillandus fatetur ma-
leficas, cum vere pœnitent, lacrymari.
An hæc consentanea, & non pugnan-
tia? si dicas, lacrymari, quia eo ipso,
quod pœnitent, maleficæ esse dese-
runt: sicut adulter esse desinit affectu,
quem peccasse pœnitet, verum hoc
quidem. Sed quid si pœnituerit pec-
casse, & post pœnitentiâ hanc animi
comprehendatur ea, quæ beneficij
suis multos interemerat? hæc iuxta
Grillandum poterit lacrymari, quia
pœnituit: iuxta cæteros vero adhuc
lacrymari non poterit, quia quoad ex-
ternum forum adhuc est vere malefi-
ca, nam vt Grillandus hoc suum dictũ
stabilit auctoritate diuinæ prouiden-
tiæ, ad pœnitentiâ animi declaran-
dam: sic alij illi suum quoque firmant
eadem diuina prouidentia, quam

deceat

debet fauere iudicibus ad criminis commissi deprehensionem & vindictam, quare iuxta illos, ut crimen huius maleficæ (quoad forum externum talis esse non desijt) puniatur, necesse est hoc indicio illam detegi, ut flere non queat, quàm lachrymaturam Grilland. contendit. Planè confessorio omnia huiusmodi indicia aspernada, omnes huiusmodi coniecturæ fugiendæ sunt: eò quod pœnitenti pro se, & contra se loquenti, tenetur credere. Deniq; quis adeò fori huius interni inexpertus est, quin nesciat, sæpè vbertim flere quosdam confitentes exiguo tactos dolore: & alios multò grauius affectos, & ictos profundius, nec vnâ lacrymam emittere.

Vrget etiam tum reos metus duplex, alter verborum & minarum à dæmone, à quo incarcerata non raro affliguntur crudelissimè: alter humanæ infamæ: contra vtrumque rationibus, exemplisque armari à confessorio illas oportet.

De tertio illo, nempe restitutionis obligatione: considerandum, sitne damnum adhuc impendens; an vero iam fuerit illatum, si damnum adhuc pendet, ut si res adhuc sit plane integra, vel venenum, vel aliud maleficum nondum cœperit lædere, sed post aliquod tempus effectum suum exeret: non est reus absolvendus, donec quocunq; modo licito conetur malis futuris obuiare, & veneno antidotum præbere: vel maleficium destruere: idque totum de consilio confessorij docti & prudentis: cui attendendum, ne occultum crimen pandatur. & ne qua media illicita adhibeantur. Si vero aliqua iam damna fortunis personisve fuerint, illa non absoluat confessorius sine præuia satisfactione, aut (si eam nequit reus præsta-

A re) sine fideiussoria, vel saltem iuratoria cautione, ita sanè quando quis adhuc liber iurisque sui confiteatur. Nam quando est damnatus ad mortem: in locis vbi bona non confiscantur, sufficit si confessorius hanc defuncti obligationem (ex eius consensu) hæredibus significari curet, si potest: tuncq; officium magistratus fuerit, cogere hæredes ad satisfaciendum: immò & reus deberet hoc coram iudicibus declarare: velle se, ut de bonis suis, omnibus (quoad fieri poterit) satisfiat, qui damnum acceperunt. At in locis, vbi bonorum confiscatio capitale supplicium consequitur: officium confessorij erit, monere reum, ut iudicibus indicet se à fisco petere, ut qui in bonis, etiam in restitutione hac exsequenda succedat: si reus hoc nequeat facere, confessorius obeat munus, saltem monendo iudices vel fiscum. Non enim malefici per mortis pœnam, euadunt obligationem restituendi. Nam mortem subeunt propter iniuriam reip. irrogatam non propter iniuriam priuatorum. Et hæc eadem realis obligatio restituendi, migrat, ac quosuis bonorum successores: cum non pœna sit, sed debitum, quare tenebuntur hæredes, quicunque fuerint, damna refarcire, quantum ad eos ex bonis malefici commodum peruenerit. Cessaret obligatio ista, si pars læsa profiteretur, se tali supplicio contentam esse, sibi que sic satisfactum. d

D Quartò, quoad absolutionem, quædam particularia occurrunt. Quærendum enim, an pactum habeant cum dæmone expressum, quid promiserint, & qua solemnitate, de his solemnitatibus, lib. 2. diximus per multa: quæ postquam scripsissem, venit ad manus meas liber Gallicus Florimundi Raémundi, Sena-

c. c. in litter. de rap. tor. & incend. est communitis testib.

G

Couar. l. 3. var. resol. c. 3. Claro §. fin. q. 51. d. Nau. Manual. c. 15. n. 15. Binsl. de confess. malef. par. 2. prælu. 13.

l. i. de An-
nichrist.
c. 7.

toris Regij in Burdegalenſi curia, viri
pij, Catholici, & eruditi: in quo ritus
nonnulli, ceteris nefandiores, & magis
ſacrilegi cōtinentur: fideliter eius ver-
ba transferam in latinum ſermonem,
ſcribit in hac Curia anno 1594. auditā
mulierculam, Aquitanam adoleſcen-
tulam, non incita forma, quæ ſine tor-
mentorum cruciatu ſponte ſua fate-
batur: ſe, teneriore ad hæc ætate cum fo-
ret, à quodam Italo corruptam, & poſt
ea, quæ D. Ioannis Pracurſoris diem præ-
cedit, nocte media, in agrum quendam
abductam, illic Italiam ſagina virgula
circulum in ſolo deſignaffe, certa que ver-
ba in libro quodam nigro lecta ſubmur-
muraffe: ſubito deinde hircum grandem
plane atrum aſtitiffe, probè cornutum,
comitatum ſeminiſ duabus, & mox ac-
ceſſiſſe virum veſtitu ornatuque ſacerdo-
tali. Hircum quaſiſſe ab Italo, quæ puel-
la iſt hæc foret: reſpondiſſe nunc, eam à
ſe adductam, vt hircus in ſuarum nume-
rum illam referret.

Quo audito, inſit hircus, vt illa ſig-
num crucis manu laua efformaret, & quot
aderant, ſalutatoria venerationis officio
fungentes, accederent propius. fecere illi,
& osculum ſub ipſa cauda labris impreſſere.
Inter hirci cornua nigricolor candela re-
trum lumen præbebat: de hac, quæ ſinguli
manu tenebant, accenderunt, & cum hir-
cum adorabant, ſtipem pecuniariam in
peluum, quæ aderat, iniiciebant. Hoc pri-
mo factum tempore. Poſtea Italus ſer-
minam in eundem iterum locum reduxit.
tunc hircus ab ea poſtulauit corol-
lam ſeu ſertum de capillis eius: Italus ca-
pillos deſecuit, & illi obtulit: hoc ſigno deſ-
poſitam ſeduxit hircus à turba, & in vi-
cinum nemus deductam, ſolo appreſſam,
iniuit: quæ ſemina commixtio (vt aie-
bat) mire ingrata & voluptatis plane
expers fuit, imo & cum ſenſu doloris a-

A
cerbi, & horroſis, ob ſemen hirci, quod gla-
ciei inſtar frigidum experiebatur. Singulis
quoque menſe Mercurij & Veneris diebus
ſemel generale Capitulum (ſic vocabat)
celebrabatur apud Puteum de Dome, ad
quem conuentum ipſa infinitis vicibus ac-
ceſſerat, cum alijs pluſquam ſexaginta, qui
ſinguli candela nigram ſecum adferebant,
& de illa hircina inter cornua lucente ac-
cendebant, quam hircus adnotam poſtico,
poſteriore illo ſub caudino ſtatu accende-
rat.

B
Quo peracto omnes tripudium orbicula-
re, obuſo inuicem tergo iunctis manibus
auſpicabantur Miſſa quoque ſimulachrum
exhibebatur: quod qui peragebat (quem illa
nominauit) caſula nigra, crux cui nulla in-
textæ, veſtiebatur: loco ſacrificij inruen-
ti & ſacræ hoſtia, eleuabat reſegmen ſi-
ue orbem ex rapa, tinctum fulgine: & eo
eleuante clamabatur à præſentibus, vna-
nimi voce: Magiſter adiuua nos. Calici, lo-
co vini, aqua infundebatur. Luſtralem
vero aquam ſic conſiſiebant. ſerobi in ſer-
ram deſoſſe hircus immingebat: hæc vnda,
puræ ſcilicet, ſacrificij & aſpergillo atro
cunctos aſpergebat. In hoc conuentu mini-
ſteria ſortilegij ſingulis diſtribuebantur, &
ſinguli verum à ſe geſtæ rationem red-
debant. diſceptabatur de venenis, maleficijs,
ligaminibus, & remedijs magicis, & per-
dendis frugibus, ſimilibuſque criminibus.]
D
Haftenus Raëmundus Sunt ergo ſimi-
lia tērutanda, vt de ſacrilegij, apo-
ſtaſiæ & idololatriæ genere conſtet:
quærendum quoque, an aliquem
fidei errorem mente fouerint. ver-
bi gratia, quod non ſit vnus Deus:
quod diabolus ſit Deus, vel quod ſit
omniſcius, aut omnipotens: quod Je-
ſus Chriſtus non ſit Saluator: quod Sa-
cramenta Eccleſiæ non ſint viliuſ effi-
caciæ ſupernaturalis, vel quod
vim habeant ad maleficiorum opera-

tionem,

tionem, &c. de quibus actum toto opere.

Si quid huiusmodi crediderint, sunt hæretici, & ab hæresi, eiusque excommunicatione prius absoluedi. Si nihil huiusmodi crediderint, in conscientia foro hæretici non censentur: sed absoluedi sicut ij, qui contra fidei duntaxat professionem, & per sacrilegia mortaliter peccarunt: licet aliud sit dicendum in foro fori. Attendere præterea oportet confessorium, an confitens aliquam aliam incurrit Ecclesiasticam censuram; verbi gratia, vtrum maleficium vel veneficium (qualecunque id etiam abortionis vel philthri) præbitum sit clerico vel religiosa personæ (quibus priuilegium Canonis cap. si quis suadente, prospectum voluit) vnde illius sit secuta mors vel mutilatio (tum enim incurritur etiam irregularitas: a) vel etiam notabilis læsio, ratione cuius incurritur excommunicatio illa violentæ manus in clericos iniectionis. Si videt censuram incurrisse, ab ea debet primum absoluede: si dubitat. vtendum absolutione conditionata. Sed quia non cuius Sacerdoti competit ius absoluedi in quouis casu: ideo distinguendum in confessione rei ad mortem damnati, & alterius, spontè confitentis, non condemnati. Etenim, cum ille censeatur in articulo mortis (quoad hoc) positus b) à confessorio poterit absoluedi à quibuslibet censuris etiam reseruatis, quia in mortis articulo omnis reseruatio cessat. c) Secus est, quoad illos alios, qui non sunt in mortis articulo: nam quoad hos, solent ab Episcopis sibi reseruari: veneficia, fortilegia, maleficia & incantationes, duntaxat tamen, secuto effectu, & quoad actus exteriores: d) Sixtus etiam V. anno 1588. sibi soli reseruauit crimen abortus: sed illa bulla ex-

A tra Italiam vix innotuit, nec à maiore populi parte recepta fuit, & ideo vix alibi ligauit, ex Nauarr. sententia valde probabili, e) quin etiam Ioan. Chapeauuille olim Penitentiarius, nunc Vicarius Leodiensis, scribit se à viris fide dignissimis accepisse, constitutionem hanc Sixti V. & in ea contenta, per successorem eius ad ius antiquum reuocata. f) & P. Sa. in verbo homicidium testatur Gregor. XIV. declarasse, pœnas bullæ illius duntaxat locum habere: quoad fortum iam animatum, vnde colligitur pleraque illationes, quas Viualdus posuit in Sixtinæ bullæ explicatione, falsas esse.

Quoad illas Episcopales reseruaciones, graue dubium est: m) Mend. cartibus ordinibus, virtute suorum priuilegiorum, etiam maris magis, quibus eis permittitur quoscunque & vnde cumque ad eos venientes absoluede à cunctis peccatis & censuris etiam Pontifici Max. reseruatis, exceptis q)s, quæ in bulla Cœna Domini continentur, an inquam, h) s) liceat absoluede à reseruatis Episcopo casibus post Concilium Tridentinum? Negatiuam partem tuentur Felicianus Episcopus Scalensis, g) Viualdus, h) & recentior alius scriptor. nituntur his argumentis, I. Gregor. 13. (vt testatur quibusdam epist. nepos eius Cardinal. S. Sixti) Borromæo, & Paleotto Cardinalibus de sententia congregationis Cardinalium, adde ad declarationem Concilij Tridentini respondit, hoc iam non posse regulares virtute suorum priuilegiorum: idque Borromæus, & Synodus Mediolanensis statuere, & excommunicationis pœna sanciuere. i) Secundò quia S. S. Dn. Nostr. Innocentius IX. & Clemens VIII. in suis iubilæis concedunt casus Episcopis reseruatos: quo indicant, absq; iubilæo,

cc. pastoralis §. preterea. de off. ordin. c. si quis de furr. C. 6. Trid. c. 14. de pœn. c. 7. de excep. tione sententia Paludani apud Sylu. in verb. casus q. 3. & Antonio p. 3. tit. 17. cap. 11. e) Manual. c. 23. n. 4. f) de Casibus reseruatis c. 9. qu. 1.

g) tractat. de censur. h) de absolutione n. 52. in 5. editione. Candela aurei.

i) Borromæo in instruct. Pastor. p. 153. editis Antuer. 1586.

alias

ac. de
c. c.
presbyterum
c. au-
dientiam
de homic

§ Syluest.
ver. confes-
sio. l. 5. 7.
Hadria.
de confess.
q. 3. Ca-
nus de
pœni p.
§. Sorus
in 4. d. 18
at. 4. &
Nauar. c.
num. 9.

Concl.
Mediol.
3. de Pœ-
nit. facta.
pag. 25.

n. 27. 32.
& 35.

lc. cui ef-
ceditur.
le regul.
ur. in 6.

mgl. in c.
7. de po-
nitent. in
6. argv.
Clem. lu-
per Ca-
chedram
de sepult.

n. Viual.
supra nu.
37. & 53.
post Na-
uar. in
Manua c.
27.

n. Viual. n.
37. post
Nauar. &
Henriq.

alias non posse: hoc secundum argu-
mentum Viuald. putat convincere: vt
& primum, auctor ille recentior. Ter-
tio quidam obijciunt Clement. Dudū
de sepult. & clem. 1. de priuileg. Ve-
runtamen placet magis affirmatiua
sententia, quam Viualdus tribuit Na-
uarro Fumo: Henriq. & Bart. Medina.
tenet etiam Ambr. Carolus in *disputat.
de Ministerio Sacrament. art. 91.* Nec
quoad forum internum vllam puto ef-
fe limitationem: quoad externum for-
rum, obtinet illa, quam quidam po-
nunt, si Episcopus casum sibi reserua-
set addita excommunicatione lata sen-
tentia.

Et hæc doctrina probatur efficaciter:
quia casus Episcopales sunt minores
casibus Pontificijs, cum ergo suos Pô-
tif. concedat, multò magis concedere
censendus est illos minores. Confess.
Pontifex potest absoluerè à reseruatis
Episcopalibus: sed per huiusmodi pri-
uilegia concedit Religiosis, & quasi de-
legat suam absoluendi potestatem. in Se-
cundò bullæ cruciatæ, & quarundam
Sodalitatum: quibus datur licentia eli-
gendi confessarium, qui eos absoluat
ab omnibus peccatis: tribuunt licenti-
am ei, quem isti elegerint, sic eos ab-
soluendi etiam à calib. Episcopalibus:
n. multo igitur magis hanc licentiam
tribuent bullæ & priuilegia immédia-
tè religiosis à sede Apostolica concessa.
Tertio quia nec Concil. Tridentinum:
nec Gregor. XIII. priuilegia hæc quo-
ad omnes vbiq; religiosos apertè reuo-
carunt, quod erat necessarium. a De
Cõcil. Tridentino id fatetur Viualdus
num. 40. illud c. 7. sesh. 14. tantum tri-
buere Episcopis facultatem reseruandi
casus quoad suos subditos: sed regula-
res isti non sunt illorum subditi, sed
immediatè subijciuntur sedi Aposto-
licæ. Vnde etiam infert idem Viuald.

A Pij 4. quæ Concilio Trident. additur,
non esse reuocatum hoc priuilegium,
eò quod mare magnum duntaxat in
hac bulla reuocatur quoad ea, in qui-
bus repugnat statutis Sacrosancti illius
Concilij: Concilium verò non inueni-
tur religiosos, quoad hoc ordinarijs
subijcere, nec etiam religiosorum re-
uocare priuilegia ista: quare non re-
pugnat hoc priuilegium Concilij De-
cretis, nec est à Pio V. reuocatum.
Quoad Gregor. verò XIII. optimè i-
dem Viuald. *num. 44.* ostenderat idem
dicendum: nempe nusquam vlla bul-
la, vel motu proprio dicta priuilegia
concessa per pium V. religiosis vide-
tur restringere: hæc de quibus agi-
mus, in tuo robore relinquit, cum ait:
*eam deinceps dispositionem atque decisio-
nem pro subiecta materia futuram esse,
qua siue ex iure veteri, siue ex dicto sa-
cri Concilij decretis, siue alias ante di-
ctarum litterarum & constitutionum edi-
tionem erat, & si ipsa non emanassent,
futura fuisset, ad quam ad dispositionem
& decisionem, suumque pristinum statum,
illa omnia reducimus.*] cum ergo anti-
quo iure religiosi habeant b facultate
ab omnibus his casibus absol-
uendi (dummodo ipsi sint à superio-
ribus suis præsentati, & ab Episcopo
c approbati) neque hoc illis Tri-
dentinum Concil. ademerit. & Gre-
gor. XIII. verbis illis omnia, sicut
erant ante Pij V. constitutionem, re-
liquerit: consequens est per Episco-
pos huic priuilegio, sine noua Pontifi-
cis Maxim. permissione, derogari non
posse: cum in superiorem suam, E-
piscopum Episcoporum, ius non ha-
beant. Confirmo hoc eis non licere
per Bullas Alexandr. IV. Sixti IV.
& Leonis X. quarum verba retulit
idemmet Viuald. *supr. num. 46.* vbi
vide.

Ad argu-

Ad argumenta in contrarium Respond. Ad 1. quidem rescripta illa fuisse personalia & in fauorem particularium personarum, nempe Prælatorum illorum optime de Ecclesia meritorum: quibus hoc speciali priuilegio Pontifex concessit, vt in eorum diocesis, nempe Mediolanensi & Bononiensi, religiosi à casibus per ipsos reseruatis non possent absoluere. Quod si generaliter hoc Pontifex voluisset vbiq; seruari: nouum istud ius aliquo Motu proprio vel bulla declarasset. nec enim alioqui recte satis conscientijs provide-retur eorum, qui merito id se & inuincibiliter ignorare dicent: quod non vt oportet euulgatum sit. Neque declarationes ille Cōgregationis ligare possunt, quamdiu non publicantur, Deinde hæc peculiaris concessio cum vim habeat exceptionis, quoad ceteros magis confirmat, quam eneruat regulam. Denique quoad Societatis IESV confessorios ipsemet Greg. XIII. anno 1583 die 10. Maij expresse declarauit, non esse intentionis suæ, quod per talem Epistolam (loquitur de illa ipsa Ne-potis sui Cardinalis S. Sixti, quæ obijci-tur) sit derogata dictæ Societatis facultas, eamque quatenus opus sit de nouo confirmauit. *Habetur ea declaratio inter vna vocu oracula pag. 131. vnde sequitur illam Synodi Mediolan. constitutionem non obligasse quoad prædictos Patres. Imo & ad hominem quis ita posset argumētari. Si peculiare priuilegium concessum Borromæo trahendum est ad omnes Prælatos; ergo & peculiare priuilegium seu declaratio eiusdem Gregorij facta postmodum vni religioni mendicantium, extendenda est ad omnes mendicantes. Si vero hoc non recipitur (vt recipiendum non est) delinant ergo prædicti auctores velle, vt illam eorum extelio-*

A nem recipiamus. Ad 2. Resp. valde perperam argumētari, qui sic argumētatur. Non. n. id inserunt Pontifices propter mendicantes, quib. hoc ius iam cōpetebat: sed propter ceteros sacerdotes, qui virtute illius duntaxat bullæ eligi possunt: quib. hoc non aliter licebat, & ideo tum demum cōcedebatur.

B Ad 3. Respond. in priori sanctione, quando Papa negat se maiorem religionis potestatem concedere quam parochis, tunc tantum loquitur de alijs rebus, non de pertinentibus ad Sacramentum pœnitentiæ: in posteriore tantum vetat Regulares, sine priuilegio absoluere ab excommunicatione iuris reseruata. *lege Silu. verb. excommunication. 7. c. 14. Tabien. excommunication. 5. cas. Caiet. eod. verbo cap. 64. Nauarr. cap. 27. numer. 101 & Cordub. cas. 24. fin.*

C Hæc (pie Lector & erudite) quæ so vt mature perpendas, & cum perpendis, tecum ipse diiudices, an Viualdus causam habuerit, cur à priore sua sententia, illis ipsis argumentis: quæ ascripti, optime probata, recederet: quæ nec vno verbulo soluit: vt nec ille, recentior alius: quod faciendum erat volenti, tam resolute concludere: [non solum hinc sequi, religiosos virtute suorum priuilegiorum non posse absoluere à casibus Episcoporum reseruatis, nisi hoc illis expresse concedatur: sed etiam haberi responsionem ad questionem, atias dissillimam & obscurissimam, vtrum priuilegia mendicantium, quoad facultates absoluendi in foro conscientia sint sublata per concilium Tridentinum?] Quibus verbis tacite voluit innuere fuisse reuocata. cuius tamen contrarium patet ex dictis, & locum ille ascribere debuit, quo nitebatur: ipseque Viualdus, ad quem nō remittit, expresse satis docet ea reuocata non fuisse, nisi quoad hoc vlti-

mum de casibus Episcopo referuatis, de quo tamen ipse argumentis validissimis contrarium docuerat prius, quæ soluere non videtur ipsemet potuisse; sane neuter soluit.

CAPVT II.

De officio confessarii, qua medicus est.

DEbet medicus & morborum causas, & genera, & remedia nosse. Animi morbi sunt peccata: quorum genera & causas libri præcedentes quin docuerunt; hic docebit, quibus remedijs vtendum. Ea sunt, vel licita vel illicita. Illicita propter periculum & superstitionem. Licita prorsus & citra controuersiam sunt omnia. Ecclesiastica seu diuina. Naturalia aliquando, propter periculum illicita sunt dæmoniaca seu superstitiosa semper sunt illicita. de singulis disquisituri, ab his ultimis ordiamur.

SECTIO I.

De remedijs superstitiosis seu illicitis.

Dissimus illa vocare dæmoniaca, de quibus tria dicemus. primo exempla quædam proponemus: secundo disputabimus. num à maleficis remedia peripossint, & an maleficia destruere liceat, & remouere?

QVÆSTIO I.

De exemplis superstitiosarum curationum siue magicorum remediorum.

VT omittam quæ exhibui exempla lib. 3. sect. 5. sect. 6. & sect. 8. lit. C. occurrunt primo loco tres modi

A Chaldæorum & Hebræorum primum refert Psellus, contra dæmonem terrestrem sacrificari debere lapidem *pyropis* prius excantatum: quem lapidem ingeniose Serarius noster, *commun. suo varis & curiosa lectionis in Tobiam*, vult hoc nomen accepisse, quod sit fugas aduersarios seu pillosos (ita dæmones ab *Isaia* vocati) quasi *menos israhim*, vel *Zerim*. Hoc sacrificiū, plane idololatricum esse, nemo non videt: & tamen, vt dæmon per mendacium non decipiat, ex Zoroastris decretis id præcepit Psellus. nimis ille Mago suo credulus fuit & eo potius nomine ab Eugubino meruit reprehendi; quam quia dixit à Chaldæis quosdam bonos dæmonas credi: neque id satis expugnat Steuchus, eum lege lib. 8. *Compositæ cap. 28.* Quis ille lapis sit, fateor me ignorare. Zoroastris & Pselli verba dedi superius lib. 4. cap. 2. *quæst. 7. sect. 2. versic. decima sexta.* Secunda superstitio est, qua ligabant Iudæi Thephilm (h. est frontales quasdam fasciolas seu refegmina membranacea) capiti, & manui lævæ, & valuis, quæ ad dextram erant portæ chartulam infigebant: ita vt eius pars tertia respiceret thalamum: atque ita credebant dæmones impediri, ne possent ei nocere. meminit Paraphrast. Chaldæus, in *Cant. cap. 8. versic. 3.* his sacrilega verba quadam deprecatoria ex cap. 13. Exod. cap. 6 & 11. Deuter. inscribebant, & ea sic ad superstitionem detorquentes phanabant. Iubebantur illi Totaphot portare d. cap. 6. versic. 9. qua dictio significat specilla seu oclaria, vt notat Olearster: & hinc homines vere insulti & fatui carnaliter omnia intelligentes, sua Thephilm sunt commenti: quorum vanitatem & superstitiosos ritus diligentissime exsequitur Hieronym. Olearster. in ca. 13. Ezo. post medium lege,